

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
<i>Aleksandra Orzeł-Jakubowska, Tadeusz Zembrzuski</i>	
Wprowadzenie	13
<i>Jacek Gudowski</i>	
Tradycja, postęp i coś jeszcze. Czy Konstytucja uratuje Kodeks postępowania cywilnego?	17
<i>Monika Cichorska</i>	
Bezpośrednie stosowanie Konstytucji w postępowaniu cywilnym	45
<i>Paulina Zaborowska</i>	
Sądy pokoju w perspektywie konstytucyjnej – zagadnienia wybrane	69
<i>Marianna-Elizabet Iaroslavska</i>	
Bezwzględny przymus adwokacko-radcowsko- -rzecznikowski a prawo do sądu	99
<i>Robert Bury</i>	
Dążenie do prawdy a model prekluzji	125
<i>Mateusz Winczura</i>	
Wymaganie oznaczenia adresu stron postępowania sądowego w świetle prawa do sądu	161

<i>Jakub Grygutis</i> Pouczenie o prawdopodobnym wyniku postępowania na tle przepisów Konstytucji	181
<i>Rafał Stronk</i> Skutek interwencji ubocznej i skutek przypozwania w świetle konstytucyjnej zasady prawa do bycia wysłuchanym	201
<i>Piotr Eugeniusz Dąbrowicz</i> Umowa dowodowa w świetle konstytucyjnych praw i wolności	225
<i>Dominika Kuna</i> Dowód w optyce Konstytucji. O dowodzeniu sprzecznym z ustawą zasadniczą	255
<i>Mateusz Sierzan</i> Kolizja praw konstytucyjnych na przykładzie ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa w postępowaniu cywilnym	273
<i>Paweł Wieczorek</i> Ewolucja zasady udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w sprawach z zakresu prawa pracy	295
<i>Franciszek Podłęcki</i> Realizacja konstytucyjnej zasady ochrony praw dziecka na gruncie instytucji wysłuchania małoletniego w postępowaniu cywilnym	317
<i>Szymon Staszak</i> Zmiany w postępowaniu cywilnym wprowadzone w związku ze stanem epidemii a zasada jawności postępowania	337

Dorota Frankowska

**Godność jako konstytucyjne źródło uprawnienia
do wszczęcia postępowania w sprawie o uchylenie
lub zmianę ubezwłasnowolnienia 359**

Franciszek Koszelnik

**Zabezpieczenie roszczenia niepieniężnego przez zawieszenie
postępowania rejestrowego – perspektywa konstytucyjna 383**

Konrad Rydel

**Skuteczne postępowanie egzekucyjne jako element
konstytucyjnego prawa do sądu w dobie pandemii 417**

WPROWADZENIE

Zarówno proces cywilny, jak i prawa i wolności, których ochronie i realizacji służy, są kształtowane przez ustawę zasadniczą. Uchwalenie w dniu 2.04.1997 r. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej uwypukliło oraz zintensyfikowało przenikanie wątków konstytucyjnych do prawa procesowego. Przepisy oraz wykładnia Kodeksu postępowania cywilnego pochodzącego w swych zrębach z 1964 r. ewoluowały, były dostosowywane do nowej rzeczywistości konstytucyjnej. Po pierwsze, liczne orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego wydane przed 2015 r. ingerowały w treść przepisów i oddziaływały na wykładnię ustawy procesowej, budząc w gronie procesualistów cywilnych zainteresowanie i uznanie, a niekiedy także dezorientację i wątpliwości. Po drugie, Sąd Najwyższy i sądy powszechne wielokrotnie interpretowały przepisy procesowe, stosując wykładnię prokonstytucyjną, w szczególności uwzględniając konstytucyjne prawo do sądu, które nabrało współcześnie charakteru zasady uniwersalnej, i nadając mu bogatą treść. Podkreślano, że z prawem do sądu skorelowane są podstawowe funkcje sądów, tj. sprawowanie wymiaru sprawiedliwości oraz udzielanie ochrony prawnej jednostce w inny sposób. Po trzecie, przedstawiciele nauki podejmowali próby analizy poszczególnych instytucji procesowych w świetle standardów konstytucyjnych. Wielokierunkowe działania uzmysławiały, że nieodłącznymi przymiotami procesu cywilnego powinny być rzetelność i tzw. sprawiedliwość proceduralna. Oczekiwano, by państwo gwarantowało prawo do sądu o określonych konstytucyjnie atrybutach. Nieuniknione na przestrzeni lat przekształcenia procesu cywilnego powinny realizować postulaty dotyczące konstytucyjnych gwarancji prawa do rozpoznania każdej sprawy cywilnej w jawnym i rzetelnie prowadzonym postępowaniu przez właściwy, niezależny oraz bezstronny

sąd. Wskazywano, że efektywne prawo procesowe wymaga stanowienia jasnych reguł postępowania i ich przewidywalnego stosowania. Tylko w takim wypadku działalność polegająca na sądzeniu może w należyty sposób wpisywać się w definicję wymiaru sprawiedliwości.

Postępujące przemiany prawa procesowego, powodowane reformami wprowadzonymi w ostatnich latach, mnożą wątpliwości i skłaniają do stawiania pytań o zgodność nowych mechanizmów prawnych oraz modyfikowanych instytucji procesowych ze standardami konstytucyjnymi oraz intensyfikują potrzebę prokonstytucyjnej wykładni zmienionych przepisów. Społem niemal wszystkich współcześnie dokonywanych nowelizacji jest dążenie do usprawniania, niekiedy bezrefleksyjnego upraszczania oraz przyspieszania postępowania cywilnego. Następstwem takiego działania bywają liczne mankamenty, zarówno konstrukcyjne, jak i terminologiczne. Do krytycznej refleksji skłania także funkcjonowanie, z założenia tymczasowych, regulacji wprowadzanych w związku z epidemią koronawirusa COVID-19, które – jak się wydaje – stają się trwałymi elementami prawa procesowego. Taki kierunek zmian kreuje, niezależnie od intencji i pobudek ustawodawcy, zagrożenie dla fundamentalnych wartości konstytucyjnych. W tym stanie rzeczy nie sposób przecenić roli ani znaczenia wykładni prokonstytucyjnej, ani potrzeby krytycznej analizy przepisów procesowych.

Wyzwanie w powyższym zakresie podjęli studenci prawa i doktoranci, którzy w dniach 4–5.12.2021 r. czynnie uczestniczyli w II Ogólnopolskiej Konferencji Cywilnoprosesowej zatytułowanej „Konstytucyjne aspekty procesu cywilnego”, zorganizowanej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego przez Koło Naukowe Prawa Procesowego pod kierunkiem pracowników naukowych Katedry Postępowania Cywilnego. Formuła konferencji umożliwiła dokonanie oceny poszczególnych rozwiązań z punktu widzenia zarówno nauki prawa, jak i praktyki. Wydarzenie cieszyło się dużym zainteresowaniem, skłaniało do dyskusji, wymiany poglądów oraz analizy wyników badań zaprezentowanych w trakcie konferencji. Stanowiło także okazję do wysłuchania uwag i refleksji wybitnych prawników, w tym prof. dr hab. Ewy Łętowskiej oraz sędziego SN w st. spocz. Jacka Gudowskiego. Dla niektórych prelegentów była to pierwsza okazja do konfrontacji zdobytej

wiedzy z praktyką stosowania prawa, przy uwzględnieniu problematyki konstytucyjnej. Oddawana do rąk Czytelnika publikacja pokonferencyjna stanowi zbiór zaprezentowanych wypowiedzi, uzupełnionych spostrzeżeniami i refleksjami przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości, którzy podjęli się wyjaśnienia dalszych istotnych zagadnień.

Zachęcając do lektury opracowań zawartych w tym zbiorze, poprzedzonych wprowadzającym artykułem sędziego Jacka Gudowskiego, chcemy podziękować wszystkim Autorom, którzy podjęli trud opracowania i złożenia artykułów. Poruszono w nich zróżnicowane i aktualne zagadnienia z zakresu postępowania rozpoznawczego i egzekucyjnego. W monografii nie zabrakło rozważań odnoszących się do zasad postępowania cywilnego ani skomplikowanych kwestii ustrojowych, będących przedmiotem bieżącej debaty w środowisku prawniczym. W wielu wypadkach dostrzegano kolizję powstającą na styku wartości konstytucyjnych i bieżących działań legislacyjnych. Wyrażane poglądy stanowią indywidualne zapatrywania Autorów, którzy starali się zaprezentować prawidłową i właściwą interpretację regulacji oraz mechanizmów procesowych, uwzględniając dotychczasowe wypowiedzi judykatury i piśmiennictwa. Mamy nadzieję, że niniejsza publikacja będzie skłaniać do prowadzenia dalszej pogłębionej dyskusji, rozwoju nauki prawa i udoskonalania praktyki jego stosowania.

*Aleksandra Orzeł-Jakubowska
Tadeusz Zembrzuski*

Warszawa, 1.10.2022 r.